

Works and What Doesn't?', *World Bank Policy Research Working Paper* 4044, Washington, DC: World Bank.

7. Rose, A.K., 2007, 'The Foreign Service and Foreign Trade: Embassies as Export Promotion', *The World Economy*, 30 (1), pp. 22-38.

8. Maurel, M. and E. Afman, «Diplomatic Relations and Trade Reorientation in Transition Countries» Paper presented at «The Gravity Equation Or: Why the World is not Flat» University of Groningen, 19 October 2007.

9. Bergeijk, P.A.G. van, H. de Groot en M. Yakop, 2011, 'The Economic Effectiveness of Diplomatic Representation: An Economic Analysis of its Contribution to Bilateral Trade', *The Hague Journal of Economic Diplomacy*, 6 (1-2) pp. 101-120.

10. Economic Diplomacy and Economic Security by Peter A.G. van Bergeijk and Selwyn Moons [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=143658411. Creusen, H. and A. Lejour (2011), 'Uncertainty and the export decisions of Dutch firms', CPB discussion paper 183, The Hague.

12. Creusen, H. and A. Lejour (2012), 'Market entry and economic diplomacy', *Applied Economics Letters* 20 (5), DOI:10.1080/13504851.2012.714066.

13. Veenstra, M.L. van, M. Yakop and P.A.G. van Bergeijk, 2011, 'The Geography of Trade and the Network Effects of Economic Diplomacy in the South', in: M. Murshed, P. Goulart and L. A. Serino (eds) *South-South Globalization: Challenges and Opportunities for Development*, Routledge 2011 (in print).

14. Polacheck, S., C. Seiglie and J. Xiang, 2007, 'The impact of Foreign Direct Investment on International Conflict', *Defence and Peace Economics* 18 (5), pp. 415-29.

15. Biglaiser, G. and K. De Rouen Jr, 2007, 'Following the Flag: Troop Deployment and U.S. Foreign Direct Investment', *International Studies Quarterly* 51, pp. 835-54.

16. Santos, Theotonio dos (1970/2003) The structure of the dependence. In Goddard, Roe, Patrick Cronin and Kishore Dash *International Political Economy. 2nd Edition*, 167-178. Basingstoke: Palgrave.

17. Baine, N. and S. Woolcock, (2003) *The New Economic Diplomacy: Decision Making and Negotiation in International Economic Relations*, Ashgate Publishing Ltd.

18. Florax, R. J.G.M., H.L.F. de Groot and R.A. de Mooij (2002), Meta-Analysis, TI 2002-041/3, Tinbergen Institute, Amsterdam. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=309102> or doi:10.2139/ssrn.309102.

19. Meyer, K.E. and Evis Sinani (2009), When and where does foreign direct investment generate positive spill overs? A meta-analysis. *Journal of international business studies*, 40(7):1075-1094.

20. Mebratie and van Bergeijk (2011), Firm heterogeneity and development: A meta-analysis of FDI productivity spill-overs. *The Journal of International Trade & Economic Development: An International and Comparative Review*, 22:1, 52-70.

УДК 338.242.4-027.236:338.432

О.О. Клокар

доктор економічних наук,

доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту,
Білоцерківський національний аграрний університет

Формування заходів ефективної державної підтримки відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки

У статті визначено основні етапи формування ефективної державної підтримки відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки. Акцентовано увагу

на посиленні відповідальності державних інститутів усіх рівнів щодо реалізації вищевказаної підтримки за конкретними показниками.

Ключові слова: ресурсний потенціал, аграрний сектор економіки, державна підтримка, програма розвитку.

О.А. Клокар
доктор экономических наук,
доцент кафедры бухгалтерского учета и аудита,
Белоцерковский национальный аграрный университет

Формирование мероприятий эффективной государственной поддержки воссоздания ресурсного потенциала аграрного сектору экономики

В статье определены основные этапы формирования эффективной государственной поддержки воссоздания ресурсного потенциала аграрного сектору экономики. Акцентировано внимание на усиленные ответственности государственных институтов всех уровней относительно реализации вышеуказанной поддержки по конкретным показателям.

Ключевые слова: ресурсный потенциал, аграрный сектор экономики, государственная поддержка, программа развития.

O.O. Klokhar
PhD in Economics
Associate Professor of Accounting and Audit Department
Bila Tserkva National Agrarian University

Forming of Measures of Effective State Support for Reproduction of Resource Potential in the Agricultural Sector of Economy

The main stages of forming of effective state support for the reproduction of resource potential in the agricultural sector of economy were defined in the article. Attention is accented on the increase of the responsibility of state institutions of all levels in relation to the realization of foregoing support on certain indexes.

Keywords: resource potential, agrarian sector of economy, state support, program of development.

Постановка проблеми

Ефективний соціально-економічний розвиток України, реалізація реформ у цьому напрямі та розвиток суспільства в цілому залежать від державної підтримки відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки. З цією метою на загальнодержавному рівні Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки» УААН було розроблено Концепцію Комплексної програми підтримки та розвитку українського села на 2006-2010 роки. Кабінетом Міністрів України у 2007 р. було затверджено Державну цільову програму розвитку українського села на період до 2015 року. У вищезазначених документах перед-

бачено заходи з підвищення ефективності відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки в цілому [1; 4].

Однак, ураховуючи низку економічних, політичних, організаційно-правових та інших причин, вищевказані програми реалізуються неефективно. Це пов'язано також із недооцінкою, недостатнім розумінням їх необхідності. Тому актуальним питанням на сучасному етапі розвитку аграрного сектору економіки є забезпечення державної підтримки розвитку галузі в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженням вищевказаної проблеми займалися такі науковці, як М. Зубець [1], О. Крайник [2], О. Роменських [5], О. Савченко [6], О. Трофимов [7], І. Федун [8] тощо.

Учені визначили основні засади формування ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки. Однак визначення заходів державної підтримки щодо його ефективного відтворення висвітлені науковцями недостатньо.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Аналогічні до вищевказаної програми давно розроблені та активно впроваджуються в інших країнах СНД, (наприклад, у РФ ще в 1996 р. затверджена та прийнята до реалізації концепція, розроблена Всеросійським науково-дослідним інститутом економіки сільського господарства; концепція Республіки Казахстан) [3; 5-7]. Тому, на нашу думку, доцільно визначити та використати найбільш ефективні складові відповідних програм для відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки.

Формулювання цілей статті

Ураховуючи вказану проблему, головною метою цього етапу дослідження є розроблення заходів з державної підтримки забезпечення ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки. Відповідно нами сформувано такі завдання:

- розкрити соціально-економічну сутність державної підтримки ресурсного відтворення в агросфері;
- визначити та охарактеризувати основні етапи формування державної підтримки забезпечення ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки;
- запропонувати заходи з поліпшення державної підтримки ресурсного забезпечення сільського господарства в межах вищевказаних етапів та обґрунтувати отримані результати.

Виклад основного матеріалу дослідження

У результаті аналізу нами встановлено, що існують різні підходи до трактування соціально-економічної сутності державної підтримки ресурсного відтворення в агросфері. Вони подібні між собою та відрізняються лише окремими складовими. Так, більшість науковців під даною категорією розуміють розробку та реалізацію єдиних та комплексних заходів щодо відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки за рахунок, насамперед, державних важелів впливу [1, с.3; 2, с.12]. Враховуючи даний підхід нами визначено основні етапи формування державної підтримки забезпечення ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки (рис. 1).

На нашу думку, формування державної підтримки в сільському господарстві повинно базуватися, насамперед, на визначенні відповідальних за розвиток цієї галузі осіб (керівників і працівників державних та приватних струк-

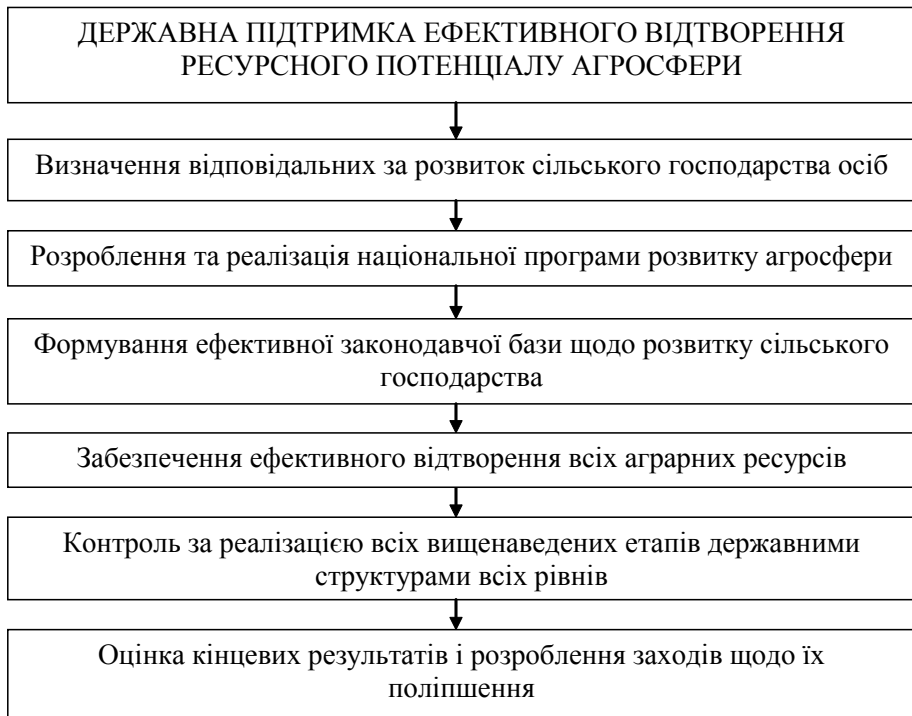

Рис. 1. Етапи формування ефективної державної підтримки відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки*

Джерело: складено автором

тур усіх рівнів). Як наслідок, саме вони забезпечують умови для реалізації інших вищевказаних етапів і, передусім, розроблення та реалізацію комплексної національної програми розвитку аграрної сфери, контроль за її виконанням, оцінку відповідних результатів і забезпеченням ефективного відтворення всіх аграрних ресурсів. Тобто вищезазначений підхід забезпечить визначення основних засад ефективної державної підтримки сільського господарства на всіх рівнях.

Отже, реалізація всіх соціально-економічних реформ на селі та забезпечення ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки можливі за умови чіткого формування *відповідальних за розвиток цієї галузі осіб* на макро- та мікрорівнях (рис. 2). Так, провідними виконавцями щодо ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрної сфери повинні бути майже всі державні та приватні структури та їх представники (вся вертикаль органів влади, підприємств і споживачів агросфери).

Вважаємо, що вищевказаний підхід до розподілу повноважень і обов'язків відповідальних за розвиток сільського господарства осіб сприятиме розробленню та реалізації національної програми розвитку агросфери.

Нині провідною структурою, що визначає ефективність функціонування вищевказаної галузі та формування програм її розвитку, є Міністерство аграрної політики та продовольства України. Однак, на наш погляд, його діяльність повинна базуватися на співпраці з усіма державними та приватними інститутами, які пов'язані з сільським господарством. Реалізація вищевказаної пропозиції передбачає визначення заходів щодо розвитку агросфери завдяки моніторингові нагальних проблем аграріїв, визначенню відповідальних, за їх вирішення,

Рис. 2. Структура груп суб'єктів, відповідальних за формування ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки*

Джерело: складено автором

виконавців і відповідних термінів. Також слід забезпечити виділення окремих коштів державного та місцевих бюджетів не лише в межах фінансування Міністерства аграрної політики та продовольства України і його обласних, місцевих, районних, селищних підрозділів, а й завдяки комплексній фінансовій підтримці всіх відповідальних структур і виконавців. Такий підхід сприятиме чіткому й прозорому формуванню та виділенню коштів на ефективний розвиток аграрного сектору економіки і відтворенню його ресурсного потенціалу в цілому (див. табл. 1).

Завдяки виявленню та групуванню всіх проблем селян можливо чітко і швидко розробити та реалізувати заходи щодо їх вирішення з контролем за відповідальними з цих питань, виконавцями. Так, окремі з них уже розроблені фахівцями Кабінету Міністрів України і Міністерства аграрної політики та продовольства. Наприклад, проекти «Україна 2020. Стратегія національної модернізації» та «Цільова програма формування кадрового потенціалу в сільськогосподар-

Етапи формування національної програми розвитку агросфери

Етапи	Макро-рівень	Мікро-рівень
Моніторинг проблем і потреб суб'єктів аграрного сектору економіки всіх рівнів	+	+
Визначення концепції ефективного розвитку агросфери і відповідальних за її реалізацію осіб	+	+
Розроблення економічного обґрунтування реформування галузі	+	-
Визначення джерел фінансування відповідних реформ	+	+
Встановлення звітних періодів для всіх відповідальних осіб щодо реалізованих ними заходів	+	+
Затвердження на законодавчому рівні цієї програми окремою статтею державного бюджету	+	-
Ухвалення інших нормативно-правових документів, пов'язаних із реалізацією цієї програми	+	+
Контроль за реалізацією вищевказаної програми	+	+

Джерело: розроблено автором

ському виробництві на 2010-2015 роки» передбачають такі концептуальні напрями підвищення ефективності розвитку агросфери:

- збереження та відтворення родючості ґрунтів на меліорованих землях шляхом розширення застосування ґрунтозахисних технологій обробітку ґрунту, здійснення заходів щодо попередження забруднення ґрунтів важкими металами, промисловими викидами, пестицидами та іншими агрохімікатами, здійснення державного контролю за проведенням заходів щодо охорони та відтворення родючості ґрунтів тощо;

- нарощування виробництва продукції рослинництва завдяки впровадженню ринкових методів регулювання цього процесу – керуючись, насамперед, використанням державних резервів для балансування попиту і пропозиції щодо окремих видів рослинницької продукції, раціональне розміщення та поглиблення спеціалізації та концентрації виробництва продукції рослинництва за природно-економічними зонами України завдяки вдосконаленню механізмів державної підтримки тощо;

- збільшення виробництва та самозабезпечення внутрішнього попиту продукцією тваринництва шляхом сприяння будівництву великих тваринницьких комплексів і ферм завдяки державній фінансовій підтримці в їх створенні шляхом компенсації оплати за користування кредитами, а також закупівлі продукції у державний резерв, забезпечення підтримки виробників продукції тваринництва при придбанні машин і обладнання за рахунок здешевлення коротко- та довгострокових кредитів і вдосконалення фінансового лізингу тощо;

- забезпечення продовольчої безпеки та покращення продуктової структури харчування населення завдяки розробленню нормативно-правової бази, яка регламентуватиме вимоги до виробництва основних видів сільськогосподарської продукції і продовольчих товарів, урахуваючи європейський та міжнародний досвід; забезпечення розвитку інфраструктури аграрного ринку, диверсифікації каналів реалізації продукції, захисту ринку від імпортованих товарів низької якості тощо;

- посилення інноваційної складової розвитку агропромислового комплексу шляхом розширення практики надання грантів на реалізацію інноваційних про-

ектів, спрямованих на підвищення ефективності аграрного виробництва, його екологізації, енергоефективності за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, державної підтримки кредитування агросфери і фінансуванням науково-дослідних робіт тощо;

- ліквідація кадрового дефіциту в галузі шляхом підготовки висококваліфікованих кадрів відповідно до потреб реформованого сільськогосподарського виробництва та аграрного ринку тощо [8, с. 5-10].

На нашу думку, реалізація вищенаведених та інших пропозицій щодо ефективного розвитку та відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки можлива лише за умови формування відповідної законодавчої бази щодо розвитку сільського господарства; контролю за реалізацією всіх вищенаведених етапів державними структурами всіх рівнів; оцінкою кінцевих результатів і розробкою заходів щодо їх поліпшення.

Висновки

Отже, у результаті аналізу державної підтримки забезпечення ефективного відтворення ресурсного потенціалу аграрного сектору економіки нами встановлено, що вона повинна бути вагомим складовим розв'язком цієї галузі. Так, її реалізація здійснюється завдяки визначенню відповідальних за розвиток агросфери осіб (керівників і працівників державних і приватних структур усіх рівнів). Тобто вони повинні забезпечити умови для здійснення інших заходів, передусім, розроблення та реалізацію комплексної національної програми розвитку аграрної сфери, контроль за її виконанням і оцінку відповідних результатів.

На наш погляд, реалізація вищенаведеної програми забезпечить формування дієвої податкової політики, розвинутого земельного ринку, чітких показників оцінки досягнутих результатів та їх своєчасне коригування. Як наслідок, цей підхід сприятиме ефективному відтворенню всіх ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Література

1. *Зубець М. В.* Виклад звітної доповіді на Загальних зборах Національної академії аграрних наук України 14 квітня 2010 року / М. В. Зубець // Економіка АПК. – 2010. – № 6. – С. 3-7.
2. *Крайник О. П.* Економічний розвиток регіону : монографія / О. П. Крайник ; [за ред. М. І. Долішнього]. – Львів : Ліга-Прес, 2002. – 294 с.
3. Постановление Правительства Российской Федерации «О порядке реорганизации колхозов и совхозов» от 29 декаб. 1992 г. № 86 // Собрание постановлений правительства Российской Федерации. – 1992. – № 1 – 2. – С. 9.
4. Про стан соціального розвитку села (довідна записка). – К. : ІАЕ УААН., 1998. – 47 с.
5. *Роменских О.* Инициативы есть, будут и результаты / О. Роменских // Индустриальная Караганда. – 2004. – № 131. – С. 2-4.
6. *Савченко Е.* Личный интерес двигает прогресс / Е. Савченко // Российская Федерация сегодня. – 2000. – № 2. – С. 10-11.
7. *Трофимов А. П.* Концепция мотивации труда и трудовых отношений на предприятиях сельского хозяйства / А. П. Трофимов, М. П. Тушканов. – М. : Всерос. НИИ экономики сел. хоз-ва. – 1996. – 52 с.
8. *Федун І. Л.* Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / І. Л. Федун. – К., 2007. – 20 с.